

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ט

פרשת ויקרא

א. קדושת לוי .

פרק א', פסוק א' :

(שמות יט, ג) ², ונמצא זה שהיה רצונו תמיד לעלות אל ה', זה היה מעורר אותו תמיד לעלות אל ה'. וזהו ואל משה אמר עלה אל ה', זה שהיה רצונו לעלות אל ה', זה אמר לו עלה אל ה'. וזהו הרמז באל"ף זעירא, כי משה רבינו עליו השלום מדתו היה שהיה עניו מכל אדם (כמדבר יב, ג), ולכך האל"ף זעירא לרמוז על מידתו:

ויקרא אל משה (א, א). ויקרא, אל"ף זעירא^א. יבואר על דרך שבארנו ואל משה אמר עלה אל ה' (שמות כד, א), כי כשאדם עושה מצוה, זה המצוה עושה רושם למעלה, וזה מעורר אותו לעשות תמיד רצון הבורא בזה המצוה. והנה משה רבינו עליו השלום רצון שלו היה לעשות ולעלות תמיד אל ה', כמבואר בזהוהר הקדוש (ח"ב עט, ב) 'ומשה עלה אל האלהים'

שאלות

1. פרשנו מחפש סיבה להיות האל"ף זעירא, מה מצוה לכך?
2. איך פרשנו קושר את פירושו למשה רבינו?
3. למה דוקא הודגשה מידת הצנוה?

* * *

ב. חזקוני .

פרק ב', פסוקים א', ב' :

ב (א) ונפש כי תקריב, היחיד מביא מנחת נדבה, ואפילו כהן משוח ואין הצבור מביאין מנחת נדבה⁶³. מנחה, לשון * דורון.
ב (ב) הביאה, וי"ו ה"א נקודים בסגול * אל בני אהרן, בעזרה. הואיל ומביאה בעזרה סלת ואינה מתוקנת, אינה צריכה הגשה למזבח, דמוכתה מילתא שלשם שמים הביאה, אבל אותן הבאות אפויות, כגון מחבת ומרחשת ומאפה תנור ורבוכה צריכה הגשה למזבח⁶⁴ כדי להראות שלצורך המזבח אפאן, שלא יתראה כאדם המתקן לעצמו כל הסעודה ואח"כ שולח מנות לרעהו *.

שאלות

1. מה חידושו של פרשנו בקראו את פסוק א'?
2. מה הצויה בפסוק ב' שפרשנו מבארה ומחדש בה?

* * *

ג. תוספת ברכה . אם עולה קרבנו (א' ג')

פרק א' פסוק ג' :

מה שפתח עניני הקרבנות בקרבן עולה אפשר לומר עפ"י המבואר בירושלמי יומא פרק ח' הלכה ז', דעולה מכפרת על הרהור הלב מחשבות זרות (וסימן לדבר, לשון הפסוק ביהוקאל כ' ל"ב, והעולה על רוחכם, לומר והעולה (קרבן עולה) יבא על עון רוחכם — על הרהורי לבכם).

ויקרא

והנה מדרכי הטבע, כי לכל מעשה יקדים לבא הרהור לב, כי טרם יוציא אדם את מעשיו בפועל יהרהר מקודם בלבו לעשותה, וכמו שתרגם אונקלוס לשון הפסוק ולא תתורו אחר לבבכם (פ' שלה, ט"ו ל"ט) בתר הרהור לבבון, כלומר, ולא תתורו לעשות אחר שיהרהר הלב, כי בלא הרהור אין מעשה.

ולכן בא ראשון לכל הקרבנות — קרבן עולה, מפני שהוא בא לכפר על הסיבה העקרית והיסודית לכל מעשה חטא ועון, והיא המחשבה.

ואמנם מן המתבאר בזה יש לדון בפרשה נצבים (ל' י"ד) כי קרוב אליך הדבר מאוד בפניך ובלבבך, ולפי המבואר היה צריך לומר מקודם ובלבבך ואח"כ ובפניך, אחרי אשר יוציא אדם את דבורו בפה הוא חושב מקודם בלבו, וכמו שאמר צדוקי אחד על מה שהקדימו ישראל בשעת מתן תורה נעשה לנשמע, אמר על זה „עמא פוזיא, דמקדמיתו אודנייכו לפומייכו“ (אונגיס לפיכס), (שבת פ"ח א'), ורצה לומר בזה, שהיה להם לומר מקודם נשמע ואחר כך נעשה.

אבל הבאור הוא, כי הלשון ונשמע איננו מענין חוש השמיעה באוזן אך ממוכן בינה ושימת לב, כמו בפרשה נח, אשר לא ישמעו איש את שפת רעהו, דהמובן הוא שלא יבינו, ובפ' מקץ (מ"ב כ"ג) והם לא ידעו כי שומע יוסף, ובאורו, שלא ידעו כי הוא מ"בין מה שמדברים (כי הוא עשה עצמו כלא יודע עברית, והיו מדברים ע"י מליץ). ובמלכים ב' (י"ח כ"ו) דבר נא אל עבדיך ארמית כי שומעים אנחנו (כלומר, מבינים אנו). ובחז"ל „לא שמיע לי, כלומר, לא סבירא לי“ (עירובין ק"ב ב').

ולפי זה יהיה הבאור בלשון נעשה ונשמע — נעשה קודם שנבין טעם הדבר, ועל דרך הלשון תמים תהיה עם ה'.

אלול

1. **לכאורה מה הקושי? הרי היה צריך להתחיל במשה..**
2. **מה המיוחד בקרבן עולה בו הוא שנה מאכר הקרבנות?**
3. **מה מצנה פרשנו על קושיהו?**
4. **איך הוא מסביר את "נצב ונשמע"?**

* * *

לרצנו. יציאתו צוונה

ד. באור יש"ד.

פרק א' פסוקים ג', ד' :

שהיה לו לרצון לפני ה', להפיק רצונו של מקום צ"ה וכן כל רצון האמור בקרבנות כך ענינו: (ד) וסמך. מלאנו כל לשון סמיכה סמוך לחלושים ולנופלים כי הם נשענים בכל כחם על עוזריהם, וגם המטה שהאדם נשען עליו בכל כחו, אמר אשר יסמך איש עליו ובא בכפו ונקבה (ומלכ"ס ב' י"ח כ"א), וע"ד המשל סומך ה' לכל הנופלים (תהלים קמ"ה י"ד), למדנו מזה שהסמיכה על הקרבן בכל כח הסומך, ומזה הוליאו בגמרא (נחמ"ס דף ל"ג ע"א) דבעינן כל כחו: ידו. קדמונינו קבלו שהסמיכה בשתי ידים, ובנין אז לכל הסמיכות שעיר המשתלח שנא' וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה (להלן ט"ז כ"א) ודרך הכתוב לומר ידו לשתייהן כי מלינו שהסמך אמר למשה, וסמכת את ידך עליו (במדבר כ"ז י"ח) ובמעשה נאמר ויסמוך את ידיו עליו (שם, שם כ"ג), ואם יש דרשה שעשה בטובת עין, סוף סוף אין מקרא יולא מידי פשוטו, וגילה הכתוב זאת בשעיר המשתלח לפי שסמוך לו והתודה עליו וכו', ללמדנו שכל סומך מתודה על קרבנו וידוי דברים: ונרצה לו. החטא שחטא יהיה מרובה לו בקרבנו שהביא, כמו כי נרצה עונה (ישעיה מ' ב'), כי כן הוראת שורש רצה בנפעל, ולא יתכן לפרשו ששז על השם, כי השי"ת הוא הרובה, כדרך יעתר אל אלוה וירצהו (איוב ל"ג כ"ו), והחטא הוא הנרצה: לבפר עליה. לפי שסמך והתודה לפני אלהיו ישמע השם קולו ויכפר עליו, אבל עיקר הכפרה היא בזה, וסמיכה אינה מעכבתו. ולשון כפרה כבר פירשנו שהוא לשון כסוי לפי שמכסה על החטא שלא יראה עוד:

אלול

1. **מאינה טעות רוצה פרשנו להציגנו בביאורו את: "לרצנו"?**
2. **מהי "סמיכה" ולמה היא כלאת?**
3. **מה הקושי ב: "ונרצה לו" ואיך פרשנו מבין זאת?**
4. **איך המקריב מתכפר לפי כל זה?**

* * *

ה. אבן-עזרא . פרק א' פסוקים ג'-ט':

ג אם עלה קרבנו. פרט, ועולה מפורשת³². מן וזכר. גדול או קטן אחר שמונת ימים, ובעבור היות העולה קרבה כולה לגבוה היא מהנבחרת³³, והזכר נבחר מהנקבה, על כן אין בעולה נקבה. תמים. בלא מום, ואחר שאמר יקריבנו פירש אל המקום אשר יקריב אותו, כי יכנס בהצר אהל מועד³⁴. לפני ה'. דבק בטעם עם אל פתח אהל מועד יקריב אותו³⁵. לרצנו לפני ה'³⁶. שיקריבנו לרצונו ולא באונס.

ד ופמך ידו. היה נראה מהפשט שבידו³⁷ האחת יסמוך³⁸, כי דרך שער המשתלח איננו כדרך כל קרבן, על כן שנה הכתוב³⁹, רק כאשר מצאנו המעתיקים⁴⁰ שהעתיקו שכל סמיכה בשתי ידיים סמכנו עליהם. והגוף הקרב לכפר על העולה על הרוח יקרא עולה⁴¹,

גם כן הקרב בעבור חטאת ואשם יקרא חטאת ואשם. ונרצה לו. יפיק רצון מהשם. לכפר עליו. להיות כופר עונש שיש עליו⁴².

ה לפני ה'. כמו עולת הצאן על ירך המזבח צפונה כנגד השלחן⁴³. וטעם ושחט הכהן⁴⁴, שישחטנו אחד ויזרקו רבים את הדם, וכן כתוב וימציאו בני אהרן (ט, יב). וטעם אשר פתח אהל מועד. להוציא מזבח הקטרת⁴⁵.

ו והפשיט. כהן או לוי נלוה אליו⁴⁶.

ז ונתנו בני אהרן. שלא יגשו הלויים, וזאת מצוה על הכהנים ולא פחותים משנים⁴⁷.

ח הפדר. רבים חכמי הדור פירשוהו הגוף, והנכון בעיני שהיה הפדר החלבים⁴⁸, וכן הוא וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים שהם נתחי הגוף, את הראש ואת הפדר, שהם החלבים, ויחסר אות ויו⁴⁹, שהוא כמנהג הלשון אדם פטדה וברקת (שמות כח, יז)⁵⁰ ונתח אותו לנתחיו⁵¹, ולנתחי הגוף את ראשו ואת פדרו⁵², או יהיה פירוש את הראש עם הראש⁵³, וכמוהו רבים. והעד הנאמן⁵⁴: ויקטר משה את הראש ואת הנתחים ואת הפדר (ח, כ)⁵⁵. וערכו. על בן הבקר כי הוא גדול⁵⁶, ועל הכבש וערך⁵⁷.

ט ירחץ במים. כהן או לוי⁵⁸ ע"כ הוצרך להוסיף עם והקטיר מלת הכהן. אשה. שם התאר, וטעמו קרבן אש, והוא תאר למלת הכל⁵⁹.

אלף:

1. כמה קרבן הצולה נפטר מכל הקרבנות האחרים?
2. מה דיוקם לומר פרשנו בפסוקים ד', ה'?
3. מה פרשנו מדיוק מן הפסוקים ו', ז'?
4. מהו "הפדר" ומה הוכחתו לכך?
5. מה רוחו ומי מקטיר?
6. פרשנו מספור את המילה: "אשה" מה זה חסוץ ל?

* * *

ו. ספורנו עם פירוש הרב י. קופרמן.

פרק ד' פסוק כב': (כב) אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחָטָא. כִּי אָמַנְם זֶה

דָּבָר מְצוּי שֶׁיִחָטָא²³, פְּאָמְרוּ
 "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט"²⁴ (דברים לב, טו),
 וְאָמַר בּוֹ "וְאֲשֶׁם" שֶׁמַּעֲצָמוּ יִכִּיר עוֹנָיו²⁵.

23. ולכן "אשר" ולא "אם" כמו במקרים הקודמים (השוה רש"י המפרש מל' "אשרי", ואילו ראב"ע מפרש כמקרא קצר: אם אשר יחטא הוא נשיא, והרמב"ן מפרש "אשר" = כאשר).
 24. כלומר, מטבע הענינים שה"וישמן" מביא לידי חטא. ומקורו ברכינו בחיי: אבל בנשיא הזכיר החטא בלשון ודאי,

לפי שהנשיא לבו גס בו מאוד, ומידת הגאווה שהיא סיבת החטא מצויה עמו לגודל ממשלתו. ועיין רבינו לדברים שם המפרש שאפילו 'בעלי העיון שבהם הנקראים ישורון' אינם משוחזרים מן התהליך הזה. מפשטות לשון רבינו נראה כי מפרש בעקבות ראב"ע ('נשיא שבט או נשיא בית אב') כלומר, כל אדם בעל שררה, וזה שלא אליבא דהלכתא (רמב"ם שגגות טו,ו): איזהו הנשיא האמור בתורה זה מלך שאין עליו רשות מאדם מישראל, ואין למעלה ממנו במלכותו אלא "ה' אלקינו".²⁵ זוהי אפשרות אחת.

אלף:

1. קרא שם את הפסוק עם פירוש רש"י - עפ"י חז"ל, מה הצרכתם לשיא?
2. מהי דעת פרשנו עליו?
3. איך ולמה הוא מפרש את הנאמר כאן?
4. "מצאנו כי יכיר עונו" לכאורה לשהו, אמר כן מה הפעולה?

* * *